

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Polona ŠEME

**MNENJE KMETOV O USTANOVITVI
KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Polona ŠEME

**MNENJE KMETOV O USTANOVITVI KRAJINSKEGA PARKA
RADENSKO POLJE**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**FARMERS' OPINION IN REGARD TO ESTABLISHMENT OF
RADENSKO POLJE NATURAL PARK**

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2016

Diplomsko delo je bilo opravljeno na Biotehniški fakulteti, Oddelek za agronomijo, Katedra za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora ter ekonomiko in razvoj podeželja.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorja diplomskega dela imenovala prof. dr. Andreja Udovča.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Zlata Luthar
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: prof. dr. Andrej Udovč
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: prof. dr. Majda Černič Istenič
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Podpisana izjavljam, da je diplomsko delo rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravici shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Polona ŠEME

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Dn
DK	UDK 502.4:504.05:712.23 (497.4 Radensko polje)(043.2)
KG	Krajinski park / Radensko polje / varstvo okolja / Natura 2000 / zavarovana območja
AV	ŠEME, Polona
SA	UDOVIČ, Andrej (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
LI	2016
IN	MNENJE KMETOV O USTANOVITVI KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE
TD	Diplomsko delo (Visokošolski strokovni študij)
OP	IX, 32, [7] str.,4 pregl., 13 sl., 1 pril., 34 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Namen diplomske naloge je bil ugotoviti stališče kmetov do ustanovljenega Krajinskega parka Radensko polje. Po metodi ankete smo dobili rezultate, kjer smo ugotovili, da kar 92 % vprašanih kmetij meni, da jim krajinski park prinaša omejitve in omejevanje razvoja kmetijstva. O Naturi 2000 kmetje ne vedo ničesar, kar lahko pripišemo slabemu informiranju lokalnih prebivalcev. Krajinski park je trenutno brez koordinatorja procesa, ki bi pomagal osveščati ljudi in ponujal informacije. Kljub temu, da Radensko polje ponuja ogromno možnosti za razvoja turizma, turističnih kmetij, prenočišč in drugih dopolnilnih dejavnosti, se kmetije ne odločajo za dodatne dejavnosti v tolikšni meri, kot bi se s pomočjo večje denarne pomoči in same promocije parka. Tudi zaradi teh razlogov se opušča raba kmetijskih zemljišč, delež kmetij z leti pada, na polju pa se izvajajo posegi hidromelioracij in agromelioracij, ki so v varstvenem območju prepovedana. Vspodbudno pa je, da imajo kmetje interes prodajati pridelke in izdelke, ki vključujejo blagovno znamko Radenskega polja in željo po izobraževanju o trženju pridelkov. Če se upravljanje parka (izobraževanje in informiranje) ne bo kmalu spremenilo in pomoč kmetijam v obliki denarnih nadomestil, bomo ostali brez naravnega in kulturnega bisera.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND	Dn
DC	UDC 502.4:504.05:712.23 (497.4 Radensko polje)(043.2)
CX	Natural park / Radensko polje / environmental protection / Natura 2000 / protected areas
AU	ŠEME, Polona
AA	UDOVIČ, Andrej (supervisor)
PP	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB	University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy
PY	2016
TI	FARMERS' OPINION IN REGARD TO ESTABLISHMENT OF RADENSKO POLJE NATURAL PARK
DT	Graduation Thesis (Higher professional studies)
NO	IX, 32, [7] p., 4 tab., 13 fig., 1 ann., 34 ref.
LA	sl
Al	sl/en
AB	<p>The main purpose of this thesis is to determine what are the attitudes of farmers who are the residents of the area of newly-founded regional park Radensko polje toward the antecedents and consequences of the establishing the park. Proceeding from the survey questionnaire distributed among the farmers, we learn that 92 % of respondents perceive the park as restriction and limitation affecting the development of farming. Farmers are not familiar with Natura 2000 program; the reason for this is insufficient information of local inhabitants. The regional park project would require a coordinator, responsible for informing and better promotion of activities associated with park establishment. But at the moment nobody is holding such a position. Moreover, even though the park offers plenty of opportunities to develop tourism capabilities, tourist farms, accommodations and other relevant supplementary activities, farmers do not make use of these opportunities. They would prefer financial and promotional support in order to launch activities in this direction. Due to above mentioned reasons, the use of agricultural land is declining, the number of farms is decreasing every year, soil is treated by of hydromelioration and agromelioration which are actually forbidden practices in the regional park. However, farmers claim they are interested in offering produce and products marketed under Radensko polje brand. They would also like to learn more about promotion of their services and goods. To conclude, if park management (and related provision of information and education) will not improve soon as well as some kind of financial support will not be secured, the natural and cultural significant landmark area can be lost.</p>

KAZALO VSEBINE

	KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	III
	KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
	KAZALO VSEBINE	V
	KAZALO SLIK	VII
	KAZALO PREGLEDNIC	VIII
	KAZALO PRILOG	IX
1	UVOD	1
1.1	POVOD ZA RAZISKAVO	1
2	PREGLED OBJAV	2
2.1	RADENSKO POLJE	2
2.1.1	Habitatni tipi Radenskega polja	5
2.1.2	Rastlinstvo	6
2.1.3	Živalstvo	7
2.1.4	Prebivalci	8
2.1.5	Kmetijska dejavnost	8
2.2	OPREDELITEV NAKATERIH POJMOV	9
2.2.1	Naravne vrednote	9
2.2.2	Natura 2000	10
2.2.3	Natura 2000 na Radenskem polju	11
2.2.4	Zavarovana območja	11
2.2.5	Program razvoja podeželja	12
2.3	KRAJINSKI PARK RADENSKO POLJE	13
2.3.1	Pravna osnova	14
2.3.2	Varovanje krajinskega parka Radensko polje	15
3	MATERIAL IN METODE DE LA	17

4	REZULTATI	18
4.1	PODATKI O DRUŽINSKIH ČLANIH	18
4.2	POVRŠINA ZEMLJIŠČ IN NJIHOVA RABA	19
4.3	VIRI DOHODKA NA KMETIJAH	20
4.4	UPORABA IN VRSTA GNOJIL	21
4.5	MNENJE O KRAJINSKEM PARKU RADENSKO POLJE	22
4.6	PRIPRAVLJENOST KMETOV, DA BI SE IZOBRAŽEVALI	25
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	26
5.1	RAZPRAVA	27
5.2	SKLEP	28
6	POVZETEK	29
7	VIRI	30

ZAHVALA

PRILOGE

KAZALO SLIK

Slika 1:	Sibirski perunika (<i>Iris sibirica</i>) simbol Radenskega polja (Radensko polje, 2016)	2
Slika 2:	Pogled na Radensko polje (foto: Lajevec, 2007, cit. po Radensko polje, 2016)	3
Slika 3:	Meje krajinskega parka, varstvenih območij in naravnega spomenika (Ministrstvo ..., 2008)	4
Slika 4:	Število družinskih članov na kmetiji, Radensko polje 2016	18
Slika 5:	Anketirani člani po dokončani stopnji izobrazbe, Radensko polje 2016	19
Slika 6:	Anketirani člani po želji prevzeti kmetijo, Radensko polje 2016	19
Slika 7:	Anketirane kmetije po načinih prodaje pridelkov, Radensko polje 2016	21
Slika 8:	Način gnojenja na anketiranih kmetijah, Radensko polje 2016	21
Slika 9:	Mnenje kmetov o ustanovitvi Krajinskega parka, Radensko polje 2016	22
Slika 10:	Mnenje kmetov o ustanovitvi Krajinskega parka Radensko polje leta 2007	23
Slika 11:	Odgovori gospodarjev o seznanjenosti z naravovarstvenimi razlogi za ustanovitev parka, Radensko polje 2016	23
Slika 12:	Načini seznanitve z razlogi za ustanovitev parka, Radensko polje 2016	24
Slika 13:	Pripravljenost kmetov, da bi se izobraževali o izbranih temah, Radensko polje 2016	26

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Število prebivalcev v naseljih na območju Radenskega polja v obdobju 1991 – 2015 (SURSTAT, 2016)	8
Preglednica 2:	Anketirani člani po starosti, Radensko polje 2016	18
Preglednica 3:	Raba kmetijskih zemljišč za kmetije, ki so imela zemljišča na območju KPRP v letu 2011 (Žgavec, 2012)	20
Preglednica 4:	Zemljišča anketiranih kmetij in njihova raba v letu 2016	20

KAZALO PRILOG

Priloga A: Anketni vprašalnik

1 UVOD

Območje Radenskega polja je naravni in kulturni biser, ki je v svoji sedanji biološki pestrosti nastajal v tisočletni interakciji narave in ljudi. Radensko polje je krajinski park, kar pa je najmilejša oblika zavarovanja, ki naj bi bila tudi razvojno naravnana, seveda ob upoštevanju naravnih pogojev in danosti.

Leta 2007 je bil med Občino Grosuplje in Ministrstvom za okolje podpisan sporazum o sodelovanju pri ustanovitvi Krajinskega parka Radensko polje. V dveh letih in pol formalnega ustanavljanja krajinskega parka je bil projekt pripeljan do točke, ko je občina izpolnila svojo obljubo in decembra 2009 sprejela Odlok o zavarovanju Krajinskega parka Radensko polje. Svojo obvezo je izpolnila še država in sprejela Uredbo o zavarovanju Krajinskega parka Radensko polje in leta 2012 je bilo Radensko polje razglašeno za krajinski park. Krajinski park Radensko polje je prvi primer krajinskega parka v Sloveniji, ki je hkrati zavarovan kot odlok na občinskem nivoju ter z uredbo na državnem nivoju (Radensko polje, 2016).

Tako je z zavarovanjem na območju Radenskega polja dana pravna osnova za ohranitev delov narave, opredeljenih kot naravne vrednote, območje Natura 2000 in ekološko pomembna območja. Namen ustanovitve je tako ohranjanje naravnih vrednot, biotske pestrosti, kulturne dediščine kot tudi običajev in navad tega območja. Zaradi bogatega življenjskega prostora in ogroženih vrst je Radensko polje uvrščeno v evropsko ekološko omrežje Natura 2000.

1.1 POVOD ZA RAZISKAVO

Glavni namen diplomskega dela je ugotoviti, kakšne priložnosti in nevarnosti vidijo kmetje v zavarovanem območju za razvoj kmetijstva in njihov odnos do Krajinskega parka Radensko polje. S pomočjo anket smo preverili stanje kmetijstva na območju Radenskega polja, ugotavljali s čim se kmetije ukvarjajo in kako dobro poznajo Krajinski park Radensko polje in program Natura 2000 ter njihove načrte glede nadaljnega kmetovanja (opustitev ali dodatne dejavnosti). Domnevali smo, da bi razvoj dopolnilnih dejavnosti lokalnim prebivalcem prinesel dodatna delovna mesta in dodaten zaslužek.

2 PREGLED OBJAV

2.1 RADENSKO POLJE

Slika 1: Sibirska perunika (*Iris sibirica*) simbol Radenskega polja (Radensko polje, 2016)

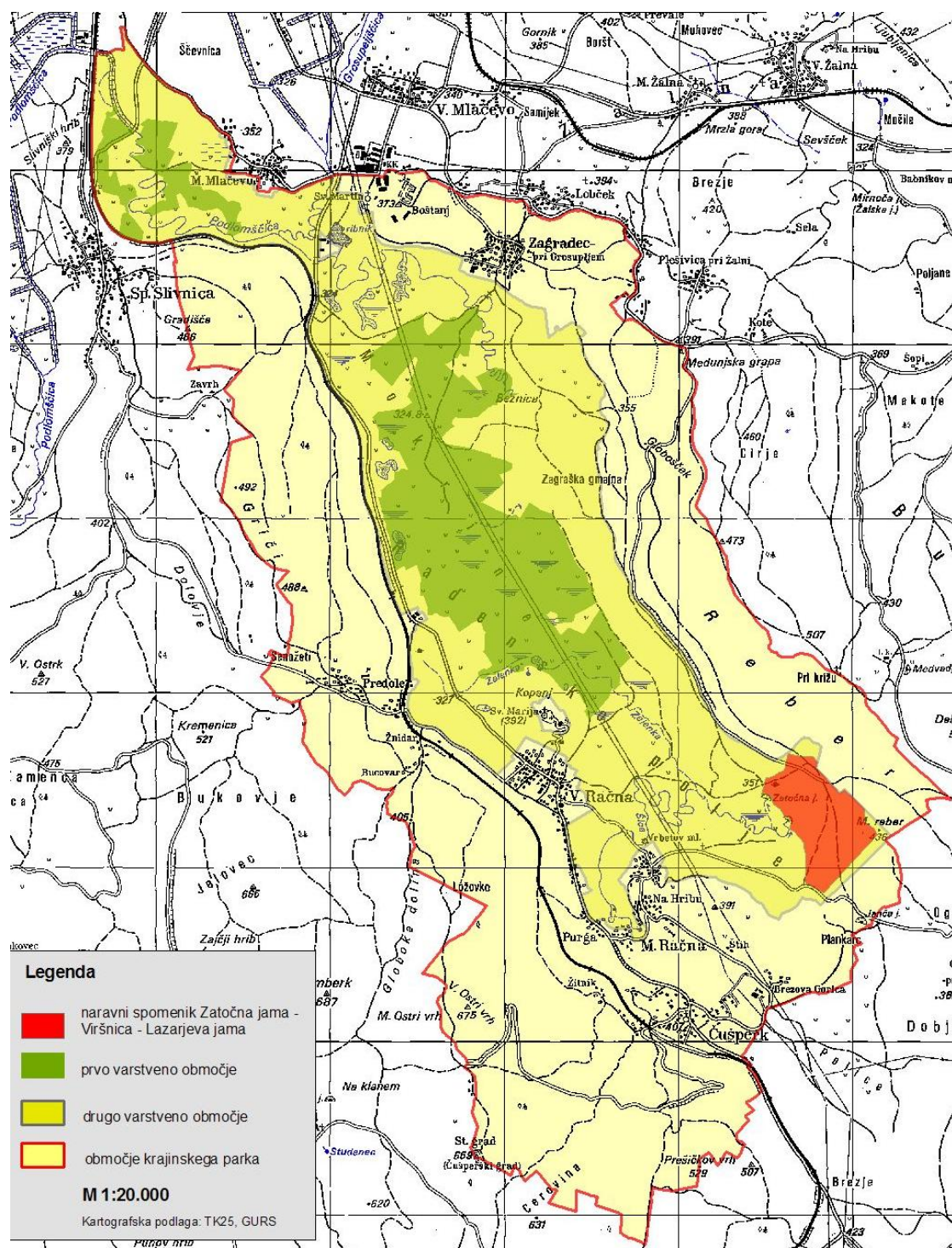
Na severozahodnem delu Dolenjske leži Grosupeljska kotlina z Radenskim poljem na svojem jugovzhodnem delu. S 4 km² površine je Radensko polje eno najmanjših kraških polj v Sloveniji. Odlikujejo ga vse značilnosti pravih kraških polj, kot so višji kraški obod, kraški izviri, ponikalnica, ki teče preko polja, in kraški požiralniki s požiralnimi jamami. Polje podolgovate oblike je široko 1 km in dolgo 4 km. Z vseh strani ga obdajajo strma gozdnata pobočja, le na severozahodnem obrobju je z ravninskim delom odprto na Grosupeljsko polje. Sredi polja se dviguje skalni osamelec Kopanj. Hribček, ki se dviga 70 metrov visoko iz sredine kraškega polja, spominja na otok. V času poplav, predvsem spomladi in jeseni, pa to tudi skoraj postane (Poboljšaj in sod., 2000).

Območje je prepoznano kot naravoslovno kot kulturno-zgodovinsko bogato območje Slovenije. Zaradi svojega ekološkega pomena je polje vključeno v evropski program Natura 2000, zakar je leta 2012 prejelo naziv Krajinski park Radensko polje. Namen krajinskega parka je ohranjanje tako biotske pestrosti, naravnih vrednot kot tudi ohranjanje kulturne dediščine, običajev in navad tega območja. Med drugim se je ohranila sibirska perunika (*Iris sibirica*), simbol Radenskega polja in logotip Krajinskega parka Radensko polje.

Slika 2: Pogled na Radensko polje (foto: Lajevec, 2007, cit. po Radensko polje, 2016)

Polje napajajo trije vodotoki, ki ga ob dolgotrajnem deževju poplavijo in spremenijo v kraško jezero, ki to lahko ostane več tednov, vse dokler voda ne odteče skozi ponorne jame. Vode Radenskega polja, ki tečejo skozi polje, se zbirajo z večjega dela Grosupeljske kotline, Škocjanskega podolja in povirja. Stalna vodotoka na Radenskem polju sta Dobravka in Grosupeljščica na severu in Šica na jugu. Pri zelo visoki vodi jeseni in spomladi se voda Dobravke razlije vzdolž celotne dolžine vzhodnega roba polja. Severno od osamelca Kopanj se ji pridružijo vode Zelenke, najmočnejši tok osrednjega dela Radenskega polja, ki na tem predelu prečka polje od njegovega zahodnega roba, kjer izvira, do vzhodnega roba, kjer ponikne. Na južnem delu polja se združene vode Dobravke in Zelenke pridružijo Šici. S severa vode pritekajo na polje površinsko, od drugod pa podzemno ter se v nekaj izvirih pokažejo na njegovem zahodnem in južnem obrobju. Vode podzemno odtekajo z Radenskega polja v izvire reke Krke (Pintar, 1991).

Slika 3: Meje krajinskega parka, varstvenih območij in naravnega spomenika (Ministrstvo ..., 2008)

2.1.1 Habitatni tipi Radenskega polja

Območje Radenskega polja delimo na štiri podobmočja glede na habitatne tipe (Poboljšaj in sod., 2000) :

Območje A- del Grosupeljskega polja zahodno od vasi Veliko Mlačevo

Največje površine pokrivajo na tem delu gojeni travniki. Med naravovarstveno pomembnimi površinami so tu najpogostejši mokrotni travniki, deloma pa so vlagoljubne vrste primešane tudi gojenim travnikom. Manjše površine se zaraščajo z vlagoljubnimi lesnimi vrstami (vrbe, črna jelša). Potok Podlomščica ima ohranjene meandre in dobro razvito obrežno lesno vegetacijo v sicer intenzivni kmetijski krajini.

Območje B - severni del Radenskega polja s pripadajočim obrobjem

Tudi tu relativno velik delež površine pokrivajo gojeni travniki. Naravovarstveno najvišje ovrednotene površine so tu predvsem mokrotni travniki in vegetacija kotanj ponikev ter občasnih strug, ki jih povezujejo.

Območje C - osrednji del Radenskega polja

Osrednji del polja je naravovarstveno najbolj ohranjen z vidika habitatnih tipov. Tu je še razvit sklenjen mozaik vlagoljubnih združb, predvsem mokrotnih travnikov. Med slednjimi prevladujejo povsem ekstenzivni travniki. Ti travniki po večini niso gnojeni, košeni pa le enkrat letno v poznem poletju. Na nekaterih površinah se košnja opušča in se že zaraščajo, predvsem z jesensko vreso, ponekod pa tudi z vlagoljubnimi lesnimi vrstami. Med večjimi travniškimi površinami so na manjših delih razviti še drugi močvirski sestoji.

Območje D - južni del Radenskega polja s pripadajočim obrobjem

Razen hriba Kopanj in posameznih manjših mokrotnih površin je celotni južni del Radenskega polja spremenjen v intenzivne kmetijske površine, gojene travnike in njive. Na robu se nahaja vas Račna. Potok Šica izstopa v pretežno kmetijski krajini s svojo dobro ohranjeno obrežno vegetacijo. Na obravnavanem območju predstavlja največje naravovarstveno visoko ovrednotene površine mozaik mokrotnih, predvsem travniških združb. Ustrezne razmere so razlog za uspevanje nekaterih naših redkih in ogroženih rastlinskih vrst, ki so ponekod v naši najbližji soseščini že izjemno redke.

Na območju Radenskega polja je bilo skupno popisanih 445 vrst in podvrst praprotnic in semenk. Rastlinske vrste, opažene na Radenskem polju, lahko razdelimo na (Poboljšaj in sod., 2000):

- vlagoljubne vrste, ki so vezane na predele s stalno ali občasno prisotnostjo vode in vrste mokrotnih travnikov;
- vrste hrastovo-gabrovih gozdov na dvignjenih predelih Radenskega polja in njegovem obrobju;
- vrste gojenih travnikov, njivske plevele in ruderalne vrste

2.1.2 Rastlinstvo

Kot lahko razberemo v Strokovnih podlagah za zavarovanje Radenskega polja (2008) je med rastlinskimi vrstami na Radenskem polju najdenih več kot 450 vrst in podvrst praprotnic in semenk, od katerih je 44 vrst ogroženih in 18 zavarovanih.

Na mokrotnih travnikih in močvirnih tleh rastejo naravovarstveno pomembne in ogrožene vrste: močvirska logarica (*Fritillaria meleagris*), sibirski perunika (*Iris sibirica*), močvirski perunika (*Iris pseudacorus*), poletni veliki zvonček (*Leucosium aestivum*), močvirski sviš (*Gentiana pneumonanthe*), močvirski petoprstnik (*Potentilla palustris*), širokolistni munec (*Eriophorum latifolium*), ozkolistni munec (*Eriophorum angustifolium*), robati luk (*Allium angulosum*), močvirski ušivec (*Pedicularis palustris*), navadna božja milost (*Gratiola officinalis*), česnov vrednik (*Teucrium scordium*), boljši šaš (*Carex pulicaris*), srhki šaš (*Carex davalliana*), hostov šaš (*Carex hostiana*), rožmarinolistna vrba (*Salix rosmarinifolia*), navadni objed (*Succisella inflexa*), rahlocvetna kukavica (*Orchis laxiflora*), majska prstasta kukavica (*Dactylorhiza majalis*), pegasta prstasta kukavica (*Dactylorhiza maculata*), visoka vijolica (*Viola elatior*), močvirski meček (*Gladiolus palustris*).

Na dvignjenih mestih, ki jih redko dosežejo poplave, uspevajo ogrožene vrste, kot so: navadna arnika (*Arnica montana*), navadna kukavica (*Orchis morio*) in stasita kukavica (*Orchis mascula*).

V stalnih in občasnih tekočih vodah, na močvirnih in barjanskih tleh, v jarkih, retjih in močilih, kjer zastaja voda, najdemo ogrožene vodne in močvirske rastline: klasasti rmanec (*Myriophyllum spicatum*), ostnati biček (*Schoenoplectus mucronatus*), rumeni blatnik (*Nuphar lutea*), vodna dresen (*Polygonum amphibium*), navadna mešinka (*Utricularia vulgaris*) in južna mešinka (*Utricularia australis*).

Navadni mrzličnik (*Menyanthes trifoliata*) je na tem območju redek in raste med grmovjem, obdan s šotnimi mahovi (*Sphagnum* spp.). Med šotnim mahom raste ogrožena barska vijolica (*Viola uliginosa*). Na žalost je bilo uničeno šotišče zahodno od Srednjic,

zaradi melioracijskih posegov, kjer sta rasli ogroženi vrsti srednja rosika (*Drosera intermedia*) in bela kljunka (*Rhinchospora alba*).

Ob manjših vodnih jarkih najdemo ogrožene vrste: močvirska ludvigija (*Ludwigia palustris*), suličastolistni porečnik (*Alisma lanceolatum*), kratkoresi lisičji rep (*Alopecurus aequalis*), mehurjasti šaš (*Carex vesicaria*), ostroluski šaš (*Carex acutiformis*) in lasastolistna vodna zlatica (*Ranunculus trichophyllus*).

V podrasti vlažnega gozdnega roba Radenskega polja na zahodnem delu raste ogrožena vrsta rumena maslenica (*Hemerocallis lilioasphodelus*).

2.1.3 Živalstvo

Na območju Radenskega polja živi veliko živalskih vrst. Pestrost in raznolikost vodnih in kopenskih habitatov je pomembna za 27 vrst kačjih pastirjev, od teh so 4 ogrožene (Strokovne podlage ..., 2008).

V osrednjem delu polja preplet mokrotnih travnikov, vpliv toplejših suhih travnikov in robne gozdne površine pogojujejo prisotnost higrofilnih, termofilnih in gozdnih vrst metuljev. Na Radenskem polju je popisanih 69 vrst dnevnih metuljev - devet ogroženih, šest zavarovanih, zaradi treh vrst pa je območje opredeljeno kot posebno varstveno območje.

Dobra vodna dinamika na polju omogoča nastanek različnih vodnih teles, pomembnih za razmnoževanje dvoživk in predstavljajo njihova bivališča. Popisanih je 13 vrst ogroženih in zavarovanih dvoživk ter tri evropsko pomembne vrste.

Prav tako je najdenih pet ogroženih in zavarovanih vrst plazilcev. Tu živi preko 80 vrst ptic. Od teh je 79 vrst zavarovanih, 26 visoko ogroženih vrst in 20 evropsko pomembnih vrst.

Na severnem delu Radenskega polja, kjer so stalne vode Grosupeljšice in Podlomščice, je življenjski postor vidre, ki je ogrožena, zavarovana in evropsko pomembna vrsta. Radensko polje predstavlja tudi del življenjskega prostora ogrožene, zavarovane in pomembne vrste velikih zveri, kot so rjavi medved (*Ursus arctos*), ris (*Lynx lynx*) in volk (*Canis lupus*).

Cerkev sv. Martina v Boštanju je kotišče navadnega netopirja (*Myotis myotis*) in ostrouhega netopirja (*Myotis blythii*). Obe vrsti sta ogroženi in zavarovani in se ju med seboj ne da ločiti z opazovanjem od daleč ali z ultrazvočnimi klici.

2.1.4 Prebivalci

Naselja znotraj meja Krajinskega parka Radensko polje so (Orožen Adamič in sod., 1995): Predole, Velika in Mala Račna, Čušperk in Zagradec pri Grosupljem. Na obrobju zavarovanega območja pa ležijo Spodnja Slivnica, Malo Mlačevo, Veliko Mlačevo ter Lobček. Naselja so nekoliko višje na dvignjenem robu polja, umaknjena pred poplavami. Izjemno visoke poplave pa dosežejo le najnižje ležeče hiše v Veliki Račni in Zagradcu pri Grosupljem.

Preglednica 1: Število prebivalcev v naseljih na območju Radenskega polja v obdobju 1991 – 2015 (SURSTAT, 2016)

Naselje/leto	1991	1995	1997	2000	2003	2005	2007	2011	2013	2015
Čušperk*	124	162	172	195	202	206	214	222	221	209
Lobček**	114	111	119	129	135	134	141	140	148	144
Mala Račna*	151	146	150	159	171	170	181	184	186	182
Malo Mlačevo**	139	146	144	155	165	169	168	199	204	212
Predole*	76	74	83	89	89	92	85	85	82	85
Spodnja Slivnica**	425	462	452	460	488	508	520	544	543	553
Velika Račna*	188	178	188	197	214	215	218	242	244	236
Veliko Mlačevo**	384	431	454	465	511	515	506	538	558	566
Zagradec*	162	170	173	191	197	204	188	189	244	217

*naselja znotraj zavarovanega območja Krajinskega parka Radensko polje

**naselja zunaj zavarovanega območja Krajinskega parka Radensko polje

Zbrani so podatki o številu prebivalcev po naseljih, znotraj in zunaj meja Krajinskega parka Radensko polje, se nanašajo na obdobje od leta 1991 do leta 2015. Podatkov iz predhodnih let nismo vključili, saj nas je zanimal trend spreminjanja števila prebivalstva po izoblikovanju ideje o ustanovitvi krajinskega parka, to je po letu 1991. V vseh naseljih je število prebivalcev zmeroma naraščalo, tako je leta 2015 v petih naseljih znotraj meja zavarovanega območja prebivalo 929 prebivalcev, leta 1991 pa 701 prebivalec.

2.1.5 Kmetijska dejavnost

Večji del območja Radenskega polja ni primeren za kmetijsko obdelavo. Na območju so redne poplave, kjer uspeva le travinje slabše kakovosti, ki je večinoma kislo in primerno za steljo. Kmetijske površine, ki jih vsakoletne poplave ne dosežejo, so predvsem na južnem delu Radenskega polja okoli Velike in Male Račne ter na skrajnem severnem delu, na

dvignjenem robu, okoli Zagradca. Kmetijska pridelava je predvsem samooskrbna, tržna pridelava je le na skrajnem severnem robu območja, med Boštanjским gradom in Velikim Mlačevim, kjer so rastlinjaki (Radensko polje, 2016).

Gozdov je na zavarovanem območju relativno veliko (53,7 %), v njih pa se gospodari trajnostno skladno z gozdno gospodarskim načrtom (Mikuš in Pintarič, 2009).

Žal tudi Radenskemu polju grozi opuščanje kmetijske rabe zemljišč. Delež aktivnega prebivalstva, ki se ukvarja s kmetovanjem, z leti pada. Povečujeta se delež površin, na katerih se gospodari samo še zaradi tradicije in delež opuščenih površin. Po podatkih popisa prebivalstva 2002 se s kmetijstvom, ukvarjajo še v Mali Račni, Zagradcu in Veliki Račni. V drugih naseljih prevladujejo storitvene in nekmetijske dejavnosti (Radensko polje, 2016) .

Radensko polje ogrožajo hidromelioracije in agromelioracije (Strokovne podlage ..., 2008), s katerimi se spreminja vodni režim in osušuje območja kmetijske obdelave. Agro in hidromelioracije povzročajo spremembe hidroloških lastnosti polja, konfiguracije terena in tipične morfologije strug, hkrati pa lahko spreminjajo vlažnost razmer na dnu Radenskega polja in izginjanje mokrotnih travnikov, na katera so vezane ogrožene rastlinske in živalske vrste. Prihaja do povečanega prekomernega apnenja, rabe gnojil in zaščitnih sredstev ter s tem do onesnaževanja vode Radenskega polja.

Kmetje se po večini poslužujejo intenzivnega kmetijstva, ki s košnjo in gnojenjem ali apnenjem ekstenzivna travnišča spreminja v intenzivna travnišča, ki so vrstno revnejša. Na Radenskem polju je spreminjanje travnikov v njive nedopustno, ker to pomeni širjenje kmetijskih monokultur in posledično zmanjševanje biotske pestrosti. Nezaželjeno je gojenje gensko spremenjenih rastlin, ki imajo možnost razmnoževanja.

Ekstenzivni mokrotni travniki, ki ležijo v osrednjem in severnem delu Radenskega polja, se zaradi opuščanja košnje zaraščajo z grmovnimi vrstami in z vlagoljubnimi drevesnimi vrstami oz. vrstami močvirnih listnatih gozdov. V začetnem stadiju zaraščanja travniki še vedno zagotavljajo ugodno stanje za rastlinske in živalske vrste, vendar zaradi opuščanja ekstenzivne kmetijske rabe njihov življenjski prostor izginja. Travišča prav tako ogroža prepegosta in prezgodnja košnja.

2.2 OPREDELITEV NAKATERIH POJMOV

2.2.1 Naravne vrednote

Zakon o ohranjanju narave določa ukrepe z namenom varstva naravnih vrednot in prispevanja k ohranjanju narave. Na območju Slovenije naravne vrednote obsegajo vso

naravno dediščino. Ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstvo prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst omogoča biotsko raznovrstnost ter zagotavlja ohranjanje naravnega ravnovesja. Naravne vrednote so redki, dragoceni ali znameniti pojavi ter drugi vredni pojavi, ki so del žive ali nežive narave, naravno območje ali njegov del. Mednje sodijo geološki pojavi, fosili, kraške jame, ledeniki, barja, soteske ter drugi geomorfološki pojavi ter rastlinske in živalske vrste, izjemni osebki in njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava. Razvrščamo jih v naravne vrednote državnega in naravne vrednote lokalnega pomena (Zakon o ohranjanju narave, 2004).

2.2.2 Natura 2000

Natura 2000 več kot desetletje oblikuje mrežo posebej varovanih ekološko pomembnih območij na ozemlju Evropske unije. Njen glavni cilj je ohraniti biotsko raznovrstnost za prihodnje rodove, in sicer tako, da varuje naravne habitate ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov. Želimo jih ohraniti, ker so redki ali pa so v Evropi že ogroženi. (Uredba o posebnih ..., 2004).

Naturo 2000 pravno opredeljujeta (Radensko polje, 2005):

- Direktiva o habitatih,
- Direktiva o pticah.

Habitatna direktiva vsebuje sezname evropsko pomembnih prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst. Ptičja direktiva pa vsebuje seznam evropsko ogroženih vrst ptic, ki so pomembne za ohranitev populacije. Območja skupaj tvorijo evropsko ekološko omrežje Natura 2000.

Cilji gospodarjenja na območju Radenskega polja s pomočjo programa Natura 2000 so (Radensko polje, 2005):

- izobraževanje lokalnih prebivalcev za vodenje in izvajanje novih dejavnosti v varovanem in zavarovanem območju;
- večje število ustreznih ustanov, ki so vključene v ohranjanje biotske raznovrstnosti;
- spodbujanje k ekološkemu kmetijstvu in trženju ekoloških proizvodov iz območja parka;
- izvajanje kmetijsko okoljskih programov, ki pomagajo ohranjati ogožene rastlinske in živalske vrste;
- podpiranje modernizacije in obnove kmetijskih gospodarstev, ki pomaga pri večjemu sonaravnemu kmetovanju in nižjemu obremenjevanju okolja;
- spodbujanje razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah;
- spodbujanje kulturnih programov s programi ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva kulturne dediščine;

- pravočasno preprečevanje negativnih trendov sive infrastrukture, ki jih na neposeljena območja prinaša njen razvoj.

2.2.3 Natura 2000 na Radenskem polju

Narava se je na Radenskem polju ohranila zaradi človekovega sooblikovanja narave. Radensko polje ima s svojim naravnim bogastvom še neizkoriščene razvojne potencialne. Natura 2000 je na Radenskem polju pomembna tudi kot blagovna znamka, na katero bodo tako domači kot tuji gostje prav gotovo vse bolj pozorni (Radensko polje, 2005).

Pozitivna perspektiva kmetijstva na Radenskem polju:

- podpiranje k pristopu ekstenzivnih oblik kmetijstva,
- opuščanje intenzivnih oblik kmetijstva,
- spodbujanje oblik turizma in rekreacije, ki niso obremenilni za naravo,
- spoštovanje in ohranjanje naravnega bogastva.

Negativna perspektiva kmetijstva na Radenskem polju:

- opuščanje ekstenzivne rabe, ki vodi v zaraščanje in siromašenje habitatov,
- intenzivno kmetijstvo,
- zasipavanje geomorfoloških oblik,
- onesnaževanje vodotokov in virov pitne vode.

2.2.4 Zavarovana območja

Eden izmed ukrepov varstva narave so tudi zavarovana območja. Po Zakonu o ohranjanju narave se zavarovana območja delijo v dve skupini (ARSO, 2016).

Širša zavarovana območja:

- a) narodni park: obsežno območje s številnimi naravnimi vrednotami ter z veliko biotsko raznovrstnostjo, ki ima z vidika varstva narave največjo vrednost, v večjem delu narodnega parka je prisotna narava z ekosistemi in naravnimi znamenitostmi izjemnega pomena;
- b) regijski park: obsežno območje, pomembno za lokalni pomen, značilnih ekosistemov in krajine z večjimi deli ohranjene narave in območji naravnih vrednot, ki spodbujajo trajnostni razvoja ter omogočajo človeku aktivno sprostitev in rekreacijo v naravnem okolju;
- c) krajinski park: območje, kjer se prepletajo elementi naravnih vrednot in kulturne dediščine, ter kjer se dopušča gospodarska raba prostora.

Ožja zavarovana območja:

- a) strogi naravni rezervat: območje naravnega življenjskega prostora ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst in območje, kjer potekajo naravni procesi brez človekovega vpliva;
- b) naravni rezervat: življenjski prostor ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst in območje, ki je pomembno za ohranjanje biološke raznovrstnosti, in se z uravnoteženim delovanjem človeka v naravi tudi vzdržuje;
- c) naravni spomenik: območje, ki vsebuje eno ali več naravnih vrednot, z izjemno obliko, velikostjo, vsebino ali lego in je redek primer naravne vrednote.

2.2.5 Program razvoja podeželja

Program razvoja podeželja 2014–2020 (Program razvoja..., 2014) je skupni dokument držav članic Evropske komisije. Predstavlja program in navodila za dodelovanje finančnih sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Program odraža cilje, spremembe in zahteve, ki jih država opredeli na podlagi analize stanja kmetijstva, živilstva in gozdarstva ter gospodarskih panog na podeželju.

Z izvajanjem programa razvoja podeželja Slovenija zagotavlja izboljšanje stanje voda, tal, lokalni razvoj podeželjskih območij,... Vsebina programa se deli na 13 ukrepov, določeni ukrepi pa se delijo na podukrepe oz. operacije:

- 1) Prenos znanja in dejavnosti informiranja (poklicno usposabljanje, delavnice, tečaji, predavanja, praktični prikazi uporabe mehanizacije)
- 2) Službe za svetovanje (podpora in pomoč kmetijam)
- 3) Kakovost kmetijskih proizvodov in živil (promocija integrirane in ekološke pridelave)
- 4) Naložbe v osnovna sredstva (kmetijski stroji, varnost pri delu, predelava kmetijskih proizvodov)
- 5) Razvoj kmetij in dopolnilnih dejavnosti (podpora mladim gospodarjem)
- 6) Obnova vasi na podeželju (elektronska komunikacija)
- 7) Razvoj gozdnih območij (odprava škode v gozdovih, trženje gozdnih proizvodov)
- 8) Ustanovitev skupin in organizacij na področju kmetijstva in gozdarstva
- 9) Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila
- 10) Ekološko kmetovanje
- 11) Podpora za ohranjanje kmetijske dejavnosti v gorskih območjih, na območjih naravnih in posebnih omejitev
- 12) Podpora pri vzreji plemenskih svinj, plemenskih mladic, tekačov in pitancev...

- 13) Sodelovanje z lokalnimi trgi, na področju okolja, socialne problematike in tehnološkega razvoja v kmetijstvu

2.3 KRAJINSKI PARK RADENSKO POLJE

S ciljem, da se ohrani kraško polje s številnimi naravnimi vrednotami, njegova biotska raznovrstnost ter krajinska pestrost, se je širše območje Radenskega polja zavarovalo kot Krajinski park Radensko polje (Uredba ..., 2011). Osnovni cilji tega varstva so predvsem ohraniti kraško polje, njegove geomorfološke in hidrološke značilnosti, ohraniti naravne vrednote in posebna varstvena območja (območja programa Natura 2000), ohranitev ugodnega stanja ogroženih in zavarovanih prstoživečih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov. Poleg doseganja varstvenih ciljev je namen tudi ohranjanje kraškega polja in omogočanje kakovostnega bivanja prebivalcem krajinskega parka.

V krajinskem parku sta določeni dve varstveni območji: prvo in drugo varstveno območje. Prvo varstveno območje je naravovarstveno najpomembnejše in prednostno namenjeno uresničevanju varstva narave. Tu se izvaja kmetijska dejavnost, ki je prilagojena doseganju ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst. Obsega območje pogostih poplav, vodotokov in barjanskih predelov. Med drugim najdemo na tem območju ogožene vrste metuljev, ogrožene travniške rastline, ptice ter ogrožene vrste kačjih pastirjev, dvoživk in plazilcev.

Drugo varstveno območje je namenjeno varstvu in ohranitvi naravnih vrednot ob sonaravni kmetijski dejavnosti in trajnostni rabi naravnih virov. Drugo varstveno območje obsega uravnano dno Radenskega polja, kjer je naravnih vrednot, zlasti geomorfoloških in hidroloških kraških pojavov, zelo veliko. Prav tako zajema posebno varstveno območje (območje Nature 2000) ter ogroženih in varovanih vrst. Tu se nahajajo Zatočne jame, Lazarjeve jame in Viršnice, dom ogroženih jamskih vrst. Del drugega varstvenega območja predstavljajo območja travniških, grmovnih, vodnih in obvodnih ter gozdnih habitatnih tipov.

Območje krajinskega parka, ki je zunaj prvega in drugega varstvenega območja, je poimenovano kot tretje varstveno območje. Namenjeno je ohranjanju krajinske pestrosti, ohranjanju narave in spodbujanju razvoja. V območju se krepí kakovost bivanja, ohranjanje obstoječega poselitvenega vzorca, ohranjanje tako kulturne dediščine kot kulturne vrednote, spodbujanje kmetijske in turistične dejavnosti, kar je usklanjeno s cilji krajinskega parka. Območje je po večini zatravljeno, tu se nahajajo grmovni, gozdni, vodni in obvodni habitatni tipi.

2.3.1 Pravna osnova

Že v preteklosti so si strokovne službe prizadevale za zavarovanje Radenskega polja. V ta namen so bile izvedene tudi različne raziskave in pobude za zavarovanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti ter za varstvo naravnih vrednot. »Varovanje biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot je opredeljeno v Zakonu o ohranjanju narave, ki v 53. členu omogoča ustanovitev krajinskega parka. Da je takšen ukrep utemeljen, izhaja tako iz predpisov in programskih aktov, ki jih je sprejela Republika Slovenija, kot tudi iz mednarodnih direktiv in konvencij« (cit. po Strokovne podlage..., 2008).

Mednarodne konvencije (cit. po Strokovne podlage, ...2008):

- Konvencija o biološki raznovrstnosti (Uradni list Republike Slovenije, 1996);
- Konvencija o močvirjih, ki imajo mednarodni pomen, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic Ramsarska konvencija (Uradni list Republike Slovenije, 1992);
- Konvencija o ohranjanju prostoživečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov –Bernska konvencija (Uradni list Republike Slovenije, 1999);
- Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine – Konvencija o svetovni dediščini (Uradni list Republike Slovenije, 1992);
- Konvencija o varstvu selitvenih prostoživečih živali – Bonska konvencija (Uradni list Republike Slovenije, 1998);
- Konvencija o dostopu do okoljskih informacij, udeležbi javnosti pri okoljskem odločanju in dostopu do pravice pri okoljskih zadevah Aarhuska konvencija (Uradni list Republike Slovenije, 2004);
- Sporazum o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic (Uradni list Republike Slovenije, 2003).

Predpisi Republike Slovenije (cit. po Strokovne podlage, ...2008):

- Zakon o ohranjanju narave - ZON (Uradni list Republike Slovenije, 2004),
- Zakon o varstvu podzemnih jam - ZVPJ (Uradni list Republike Slovenije, 2004),
- Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (Uradni list Republike Slovenije, 2006),
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji (Uradni list Republike Slovenije RS, 2001),
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list Republike Slovenije, 2004),
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Uradni list Republike Slovenije, 2002),
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list Republike Slovenije, 2004),
- Uredba o habitatnih tipih (Uradni list Republike Slovenije, 2003),

- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list Republike Slovenije, 2004),
- Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Uradni list Republike Slovenije, 1995),
- Uredba o zavarovanih prostoživečih rastlinskih vrstah (Uradni list Republike Slovenije, 2004),
- Uredba o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah (Uradni list Republike Slovenije, 2004),
- Uredba o zvrsteh naravnih vrednot (Uradni list Republike Slovenije, 2002).

Občinski predpisi (cit. po Strokovne podlage, ...2008):

- Odlok o razglasitvi pomembnejših objektov podzemeljske geomorfološke dediščine v Občini Grosuplje za naravne spomenike (Uradni list Republike Slovenije, 1996)

2.3.2 Varovanje Krajinskega parka Radensko polje

V parku veljajo različni režimi varovanja in pravila ravnanja (Uredba ..., 2011).

V krajinskem parku zlasti ni dovoljeno:

- izvajati posegov in dejavnosti, ki bi poslabšale hidrološke, geomorfološke in ekološke razmere na območju in vplivale na poslabšanje stanja rastlinskih in živalskih vrst,
- izvajati posegov in dejavnosti na naravnih vrednotah, da se ne uničijo, poškodujejo ali spremenijo lastnosti, zaradi katerih je ta del narave opredeljen za naravno vrednoto,
- izvajati posegov in dejavnosti, ki bi lahko spremenile značilno krajinsko pestrost ter značilne krajinske in poselitvene vzorce,
- ograjevati zemljišča za gojitev divjadi ali živali tujerodnih vrst ter urejanje novih ribogojnic,
- taboriti, šotoriti, kuriti, urejati prostorov za piknike ter objektov in naprav za vadbo in rekreacijo, postavljati bivalnih prikolic in drugih začasnih bivalnih vozil in objektov,
- graditi novih energetske, telekomunikacijskih, prometnih in infrastrukturnih ureditev,
- urejati novih poti, razen za potrebe kmetijstva in gozdarstva,
- graditi objektov za izkoriščanje obnovljivih virov energije izven naselij,
- načrtovati novih naselij, ki bi nastala na novih lokacijah in ne bi imela povezave z obstoječimi naselji,
- zapirati lin in drugih odprtih za dostop netopirjev v sakralnih objektih.

V prvem varstvenem režimu tudi ni dovoljeno:

- intenziviranje obstoječe kmetijske pridelave,
- pasti živali.

V drugem varstvenem območju pa med drugim ni dovoljeno:

- spreminjati hidroloških, geomorfoloških in ekoloških razmer vodotokov in mokrišč,
- izvajati novih hidromelioracij in agromelioracij,
- izvajati vzdrževalna dela na vodotokih, odvodnikih, stoječih vodah in linijskih vegetacijskih strukturah,
- odkopavati in nasipavati materiala zunaj stavbnih zemljišč, po poteh in kolovozih;
- graditi novih objektov,
- sekati in strojno krčiti grmovje
- spreminjati obrežno rastlinstvo,
- naseljevati in gojiti živali in rastlin tujerodnih vrst,
- požigati vegetacije, ...

Kjub opozorilom in ukrepom so velika težava na Radenskem polju nove hidromelioracije in agromelioracije. Kot ugotavlja Andrej Brezec (2015) lahko v zadnjih letih na Radenskem polju zasledimo na kilometre novih kanalov. Večina jih je na področju, kjer rastejo tudi zaščitene rastline, posegi pa so opravljeni tako v 1. kot v 2. varstvenem območju. Ob tem je podrtega tudi precej grmičevja. Žal taki posegi nimajo kaj dosti skupnega s trajnostnim razvojem krajinskega parka, temveč bolj z izsuševanjem površin za kmetijske namene.

3 MATERIAL IN METODE DELA

Podatke za analizo smo pridobili z izvedbo anketiranja v maju 2016 in z osebnim spraševanjem. Na anketna vprašanja je odgovarjalo 16 gospodarjev oziroma gospodinj kmetij, šest kmetij ni bilo pripravljeno sodelovati ali ni imelo časa. Kmetije smo izbrali naključno izmed kmetij, ki imajo zemljišča na območju Krajinskega parka Radensko polje. V anketo smo zajeli kmetije iz Velike Račne, Male Račne in Zagradca. Anketirani vprašalnik je vseboval 26 vprašanj kombiniranega tipa.

Prvi sklop vprašanj se nanaša na značilnost družinskih članov, površino zemljišč in njihovo rabo, tržne pridelke, strukturo dohodka na kmetijah in vrsto gnijil, ki jih uporabljajo. Drugi sklop pa se nanaša na poznavanje problematike Krajinskega parka Radensko polje in Nature 2000 ter prednosti in slabosti, ki jih kmetje pri tem vidijo in njihovi načrti glede nadaljnjega kmetovanja na tem območju.

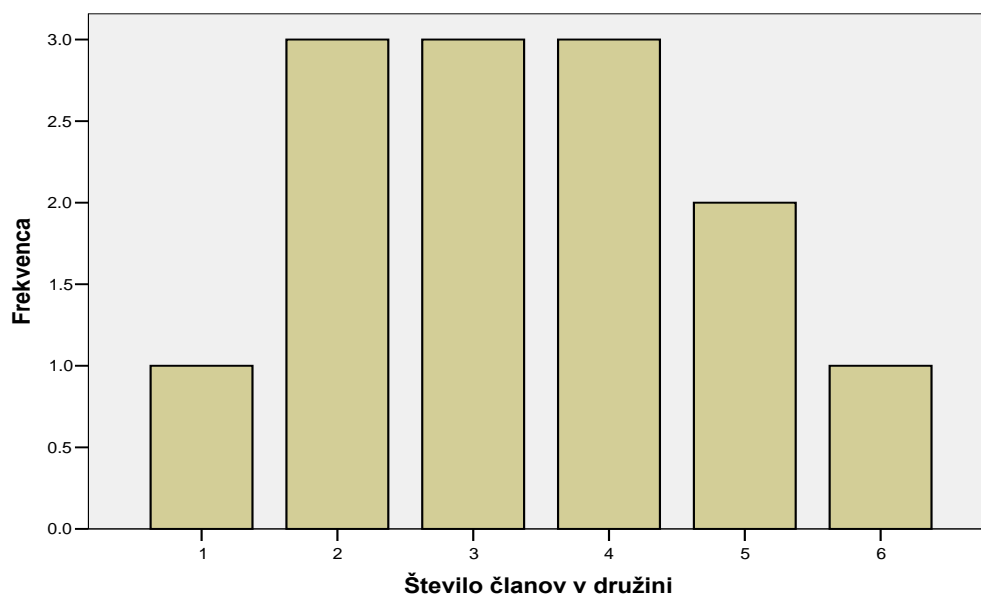
Pri anketiranju je bilo čutiti nestrpnost in jezo, zaradi same teme anketiranja. Kmetje, ki niso želeli sodelovati so jasno podali svoje mnenje, da Krajinski park Radensko polje predstavlja veliko oviro pri kmetovanju na tem območju in življenju nasploh - poudarili so preveliko omejitev in nespoštovanje njihovih predlogov.

Podatke, ki smo jih pridobili z anketiranjem, smo obdelali z metodami opisne statistike v programu SPSS in jih predstavili v preglednicah in slikah s pomočjo statistične analize v programu Microsoft Excel.

4 REZULTATI

4.1 PODATKI O DRUŽINSKIH ČLANIH

Pri vprašanju o številu družinskih članov smo ugotovili, da prevladujejo družine z dvemi, tremi ali štirimi osebami (Slika 4), od tega je najmanjše število oseb ena in največje šest.

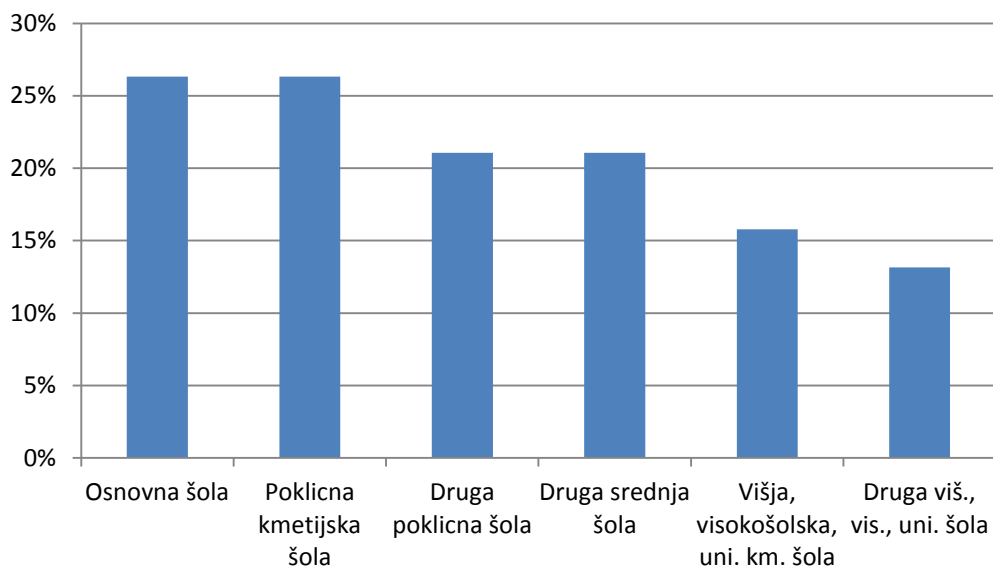
Slika 4: Število družinskih članov na kmetiji, Radensko polje 2016

V anketi nas je zanimala tudi starost članov, ki živijo in delajo na kmetiji. Za šest članov tega podatka nimamo. Najmlajši član šteje 6 let, najstarejši pa 89 let. Povprečna starost vseh 39 članov na vseh anketiranih kmetijah je 38 let.

Preglednica 2: Anketirani člani po starosti, Radensko polje 2016

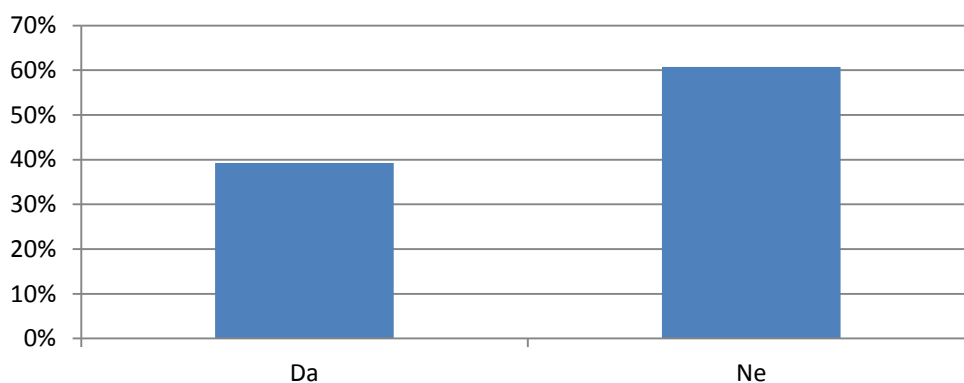
Starost v letih	Število	Odstotki (%)
Do 25 let	7	15,6
25–44	16	35,6
45–64	15	33,3
65 in več	1	2,2
Brez odgovora	6	13,3
Skupaj	45	100,00

Pri stopnji izobrazbe je iz pridobljenih odgovorov razvidno (slika 5), da ima 25 % članov kmetij dokončano osnovno šolo in poklicno kmetijsko šolo. Nato sledijo člani z zaključeno drugo poklicno in srednjo šolo (20 %), 16 % jih ima višjo, visokošolsko ali univezitetno kmetijsko šolo in pa 14 % drugo višjo, visokošolsko ali univezitetno izobrazbo.

Slika 5: Anketirani člani po dokončani stopnji izobrazbe, Radensko polje 2016

Pri anketiranju smo spraševali, če bi družinski člani želeli prevzeti kmetijo. Od skupno 45 članov smo podatke na to vprašanje dobili za 28 članov. 17 družinskih članov kmetije ne bi prevzelo, 11 jih ima željo postati gospodar kmetije. Odgovori so prikazani v sliki 6.

Slika 6: Anketirani člani po želji prevzeti kmetijo, Radensko polje 2016

4.2 POVRŠINA ZEMLJIŠČ IN NJIHOVA RABA

Na podlagi podatkov iz Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja je v preglednici 3 prikazana raba kmetijskih zemljišč za vse kmetije, ki imajo zemljišča znotraj parka (citirano po Žgavec, 2012):

Preglednica 3: Raba kmetijskih zemljišč za kmetije, ki so imela zemljišča na območju KPRP v letu 2011(Žgavec 2012)

Zemljiške kategorije	KPRP (ha)	Delež (%)
Njive in vrtovi	392,37	36,03
Sadovnjaki	0,68	0,06
Večkosni travniki	696,03	63,91
Skupaj	1089,08	100,00

Od tega je bilo v 1. in 2. varstvenem območju 372,35 ha njiv in vrtov (37,85 %), 0,25 ha sadovnjakov (0,03 %) in 611,25 ha večkosnih travnikov (62,13 %).

Anketirane kmetije skupaj obdelujejo približno 247,15 ha kmetijskih zemljišč, od tega največ večkosnih travnikov v vseh varstvenih območjih in zunaj meja krajinskega parka. Gozdov v lasti imajo malo več kot površin za obdelavo (Preglednica 4).

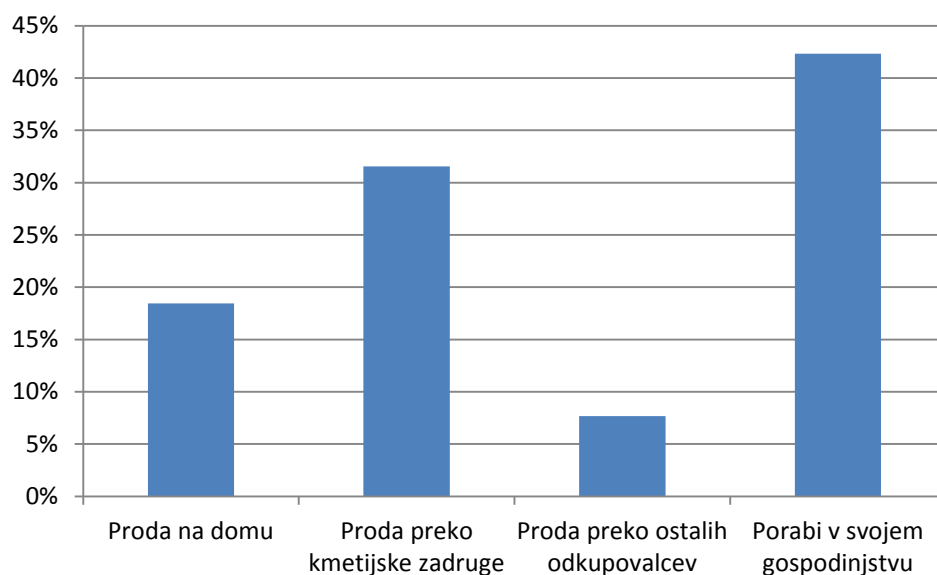
Preglednica 4: Zemljišča anketiranih kmetij in njihova raba v letu 2016

Zemljiške kategorije	1. in 2. varstveno območje (ha)	3. varstveno območje (ha)	Zunaj meja KPRP (ha)	Skupaj (ha)
Njive in vrtovi	30,85	6,3	7,2	44,35
Sadovnjaki	0	0	0	0
Vinogradi	0	0,3	0	0
Večkosni travniki	58,9	26,7	19,00	104,6
Intenzivni pašniki	0	0	0	0
Pašniki	0	0	0	0
Gozd	50,3	30,00	17,9	98,2
Skupaj (ha)	140,05	63,3	44,1	247,15

Neobdelane je 1,33 ha zemlje. Kmetje so kot vzrok navedli nerodovitna tla, površine, kjer se večina časa zadržuje voda, eden pa je navedel tudi kraški pojav- vrtačne jame, kjer je oteženo obdelovanje zemlje.

4.3 VIRI DOHODKA NA KMETIJAH

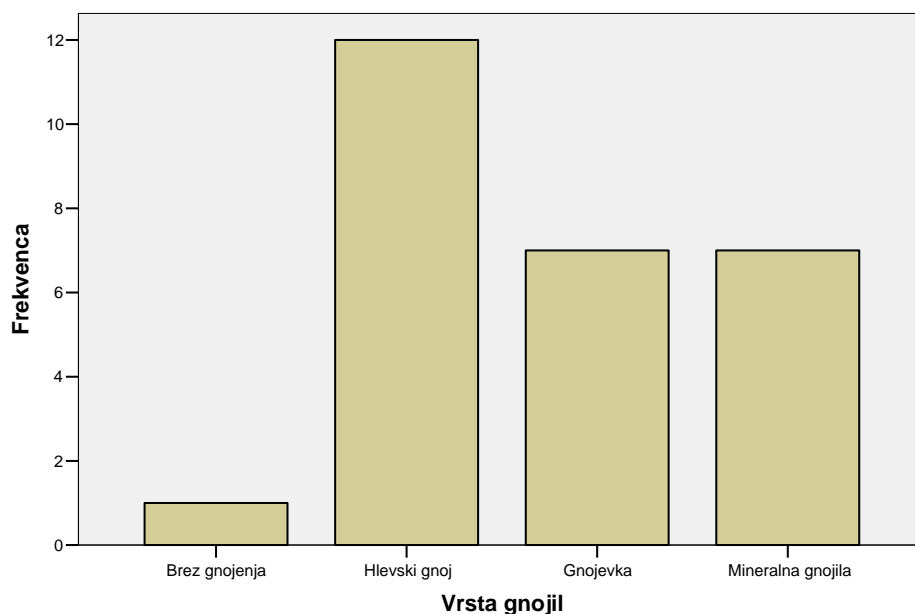
Največ kmetij pridelke porabi za lastno uporabo na domu, kar znaša 42 %. 31 % kmetov svoje pridelke proda preko kmetijske zadruge in 18 % vprašanih kmetov svoje izdelke proda na domu. Samo 7 % vprašanih svoje izdelke proda preko drugih odkupovalcev (slika 7).

Slika 7: Anketirane kmetije po načinih prodaje pridelkov, Radensko polje 2016

4.4 UPORABA IN VRSTA GNOJIL

Eden od kmetov je v anketi označil, da hkrati ne gnoji, a obenem gnoji z hlevskim gnojem in gnojevko. Iz tega sklepamo, da del kmetijskih površin namenja ekološkemu kmetijstvu. dvanajst anketiranih kmetov je odgovorilo, da gnoji s hlevskim gnojem, sedem z gnojevko in prav tako sedem z mineralnimi gnojili. Kmetje ne glede na to, v katerem varstvenem območju se nahaja zemljišče, gnojijo in kombinirajo vse vrste gnojil.

Slika 8: Način gnojenja na anketiranih kmetijah, Radensko polje 2016

4.5 MNENJE O KRAJINSKEM PARKU RADENSKO POLJE

Kmete smo vprašali, če opazajo spremembe rabe na površinah krajinskega parka v zadnjih 10 letih in v kolikšni meri. Na vprašanje je odgovorilo skupaj devet kmetov.

Zaraščanje niso opazili štirje kmetje, en kmet je opazil zaraščanje na 0,30 ha, dva kmeta na območju 1 ha in dva kmeta na območju 5 ha. Skupaj so opazili povprečno 2,46 ha zaraščanja površin.

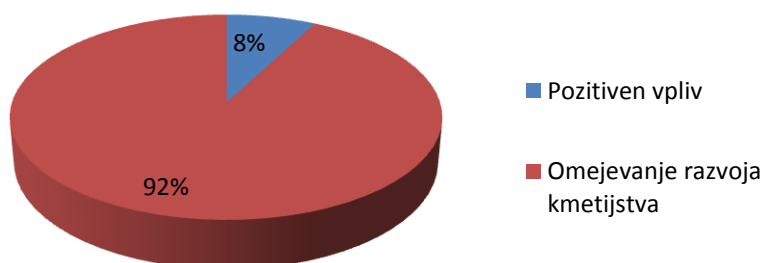
Poseg gozda ni opazilo šest kmetov, po eden pa je opazil posek na 0,5 ha, na 1 ha in na 5 ha. Skupaj so povprečno opazili posek na 2,2 ha gozda.

Zatravljanje njiv ni opazilo pet kmetov. Eden je zatravljanje opazil na 0,5 ha in eden na 3 ha. Dva pa sta opazila zatravljenje na 1 ha. Povprečno so skupaj opazili 1,3 ha zatravljanja.

Preoravanje travnikov ni opazilo pet kmetov. Dva sta opazila preoravanje na 3 ha in dva na 4 ha. Skupaj so povprečno preoravanje opazili na 3,5 ha.

Kmete smo spraševali tudi o njihovem stališču do ustanovitve Krajinskega parka Radensko polje in o seznanjenosti z naravovarstvenimi razlogi za ustanovitev parka ter o območju Natura 2000.

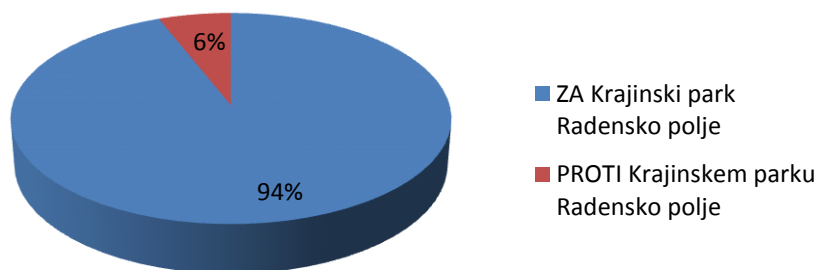
Na vprašanje, kaj menijo o ustanovljenjem krajinskem parku, je kar dvanajst gospodarjev kmetij odgovorilo, da ustanovitev pomeni omejevanje razvoja kmetijstva in samo eden, da ima ustanovitev parka pozitiven vpliv na bodočnost kmetije zaradi odpiranja novih možnosti za razvoj (slika 9). Trije na vprašanje niso odgovorili. Vseh 13 vprašanih pa se popolnoma ali deloma strinja, da je bilo pri razglasitvi »za« in »proti krajinski park«, preglasovanje na strani tistih, ki živijo zunaj parka.

Slika 9: Mnenje kmetov o ustanovitvi Krajinskega parka, Radensko polje 2016

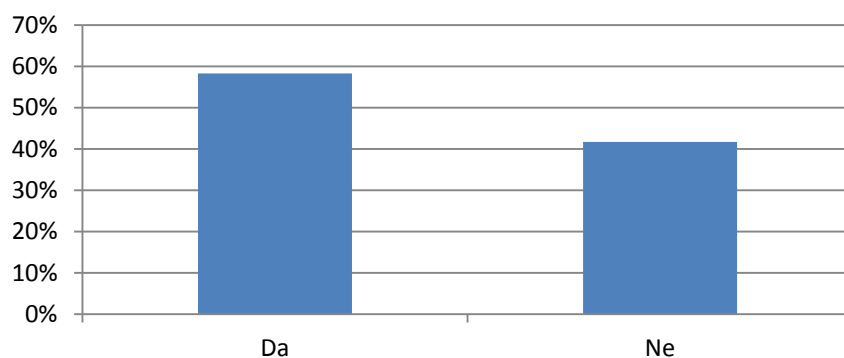
Pomemben del procesa pri ustanavljanju zavarovanega območja je pridobivanje informacij o stališčih lokalnega prebivalstva. Pri tem so zelo pomembne informacije ljudi, ki živijo na območju, kakšne so njihove bojazni, pričakovanja, želje, ali jim je pojem krajinski park razumljiv ter ali menijo, da jim bo park nudil določene prednosti.

Center Grajski vrt Boštanj d.o.o. je leta 2007 izvedel anketo med prebivalci glede ustanavljanja Krajinskega parka Radensko polje. Sestavljena je bila na način, da jo je bilo lahko primerjati z anketo iz leta 1991, ki je bila na tem območju že izvedena s strani Občine Grosuplje. V anketo so zajeli 100 polnoletnih prebivalcev. Za leta 2007 so rezultati pokazali, da je bilo za ustanovitev parka 94 % prebivalcev in 6 % prebivalcev proti (slika 10). Danes bi se kmetje na podlagi naše ankete odločili ravno nasprotno, kot kaže slika 10.

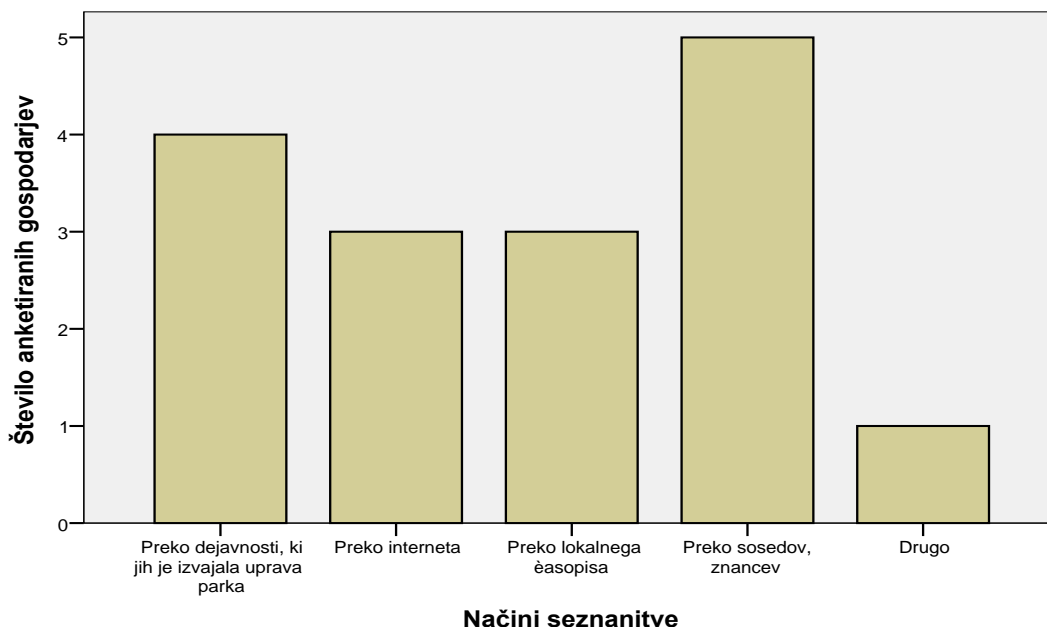
Slika 10: Mnenje kmetov o ustanovitvi Krajinskega parka Radensko polje leta 2007

Na vprašanje, ali so seznanjeni z naravovarstvenimi razlogi za ustanovitev Krajinskega parka Radensko polje, je 58 % gospodarjev odgovorilo pritrdilno in 42 % gospodarjev nikalno (slika 11).

Slika 11: Odgovori gospodarjev o seznanjenosti z naravovarstvenimi razlogi za ustanovitev parka, Radensko polje 2016

Zanimalo nas je tudi, na kakšen način so se kmetije seznanile z razlogi za ustanovitev parka. Največ jih je pri tem omenilo sosede in znance, nekaj manj pa upravo parka. Trije anketiranci so za to novico izvedeli v lokalnem časopisu in trije na internetu (slika 12).

Slika 12: Načini seznanitve z razlogi za ustanovitev parka, Radensko polje 2016

Odgovore na odprti tip vprašanja, kaj kmetje vedo o krajinskem parku, smo rekodirali. Sledeče odgovore prikazuje statistika treh najpogostejših. Kmetje so največkrat odgovorili (40 %), da je to zavarovano območje, kjer se prepletata kulturna in naravna dediščina in so po njihovem mnenju na vsakem koraku omejitve (30 %), precej pa jih o krajinskem parku ne ve ničesar (30 %).

Prav tako nas je zanimala informiranost kmetov o Naturi 2000. Na osnovi ankete ugotavljamo, da kmetje o Naturi 2000 ne vedo ničesar.

Na vprašanje, kakšne so po njihovem mnenju prednosti in priložnosti v Krajinskem parku je sedem kmetov odgovorilo, da tu ne vidijo ne prednosti ne priložnosti. Trije kmetje so poudarili kot prednost ohranjanje narave in naravne znamenitosti. Šest kmetov na vprašanje ni odgovorilo.

Pri vprašanju, kakšne so po njihovem mnenju slabosti in nevarnosti v Krajinskem parku, so bili kmetje bolj zgovorni z odgovori. Devet kmetov je zapisalo, da je velika nevarnost omejevanje kmetijstva in opuščanje kmetij, kar pet kmetov pa je poudarilo problem gradnje novih hiš in gospodarskih poslopij.

Po mnenju kmetov bi bilo v Krajinskem parku potrebno razvijati kmečki turizem in prenočišča, poljedelstvo ter živinorejo in rekreacijo. Na zadnje mesto so postavili izobraževanje in domačo obrt. Temu po našem mnenju botruje pomanjkanje časa in nezainteresiranost kmetov za učenje ter prenasičenost trga z ponudbo izdelkov domače obrti –veliko vložnega dela in časa, a malo dobička.

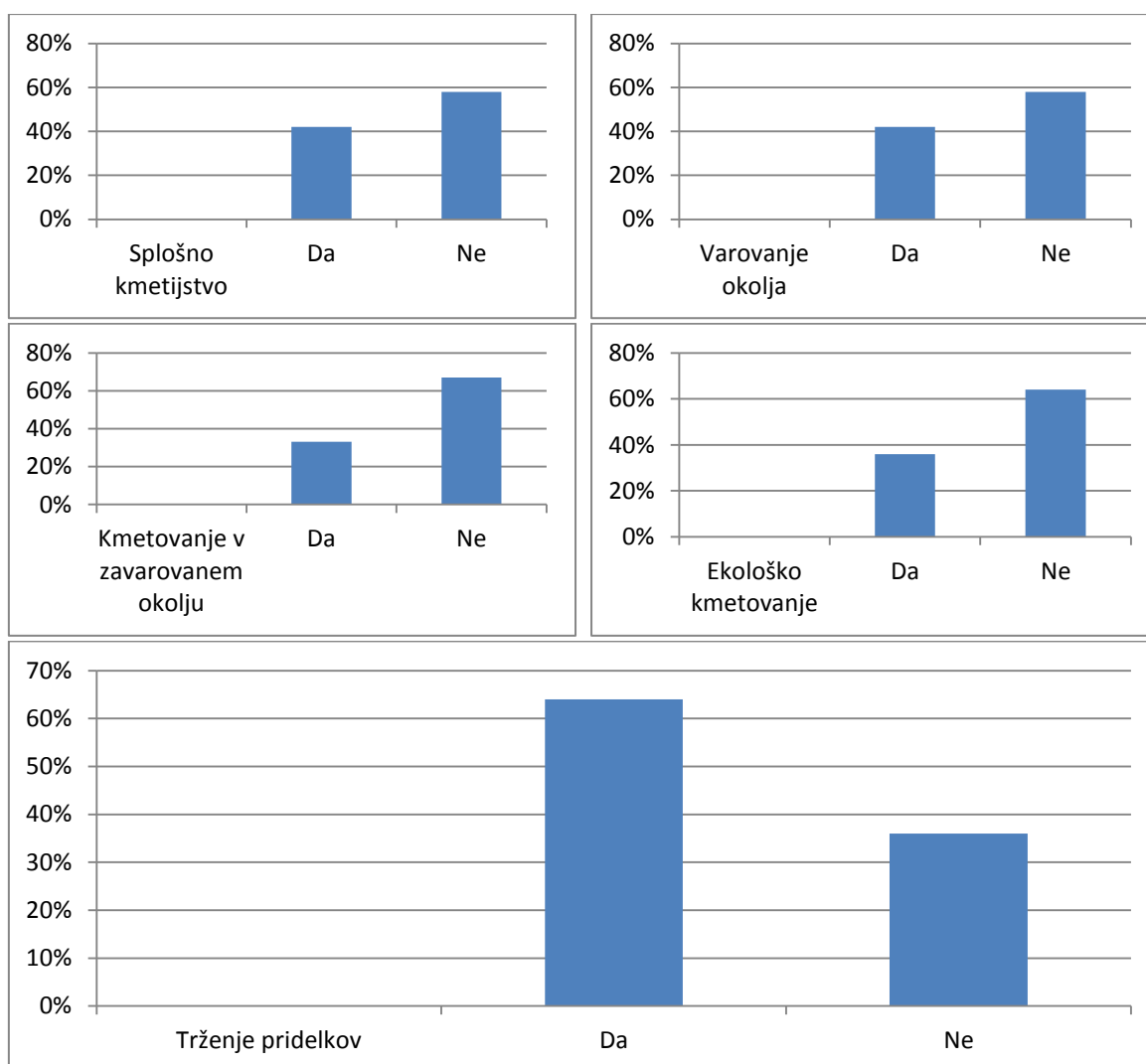
Žal prav vsi kmetje, razen enega menijo, da predpisi glede kmetijstva, uporabe fitofarmaceutskih sredstev in načina košnje, ki veljajo v ustanovljenem Krajinskem parku Radensko polje, pomenijo dodatno omejevanje za razvoj kmetijstva na tem območju. In čeprav so kmetje (85 % vprašanih) seznanjeni z izrazom »ekstenzivno kmetijstvo«, ki je priporočljivo na območju Radenskega polja, se vseeno poslužujejo (70 % vprašanih) »intenzivnega kmetijstva«, kjer sta vloženo delo in dobiček velika.

Zanimalo nas je tudi, kakšne načrte imajo kmetje glede nadaljnjega kmetovanja. Pri tem bi pet kmetij opustilo svoje kmetovanje. Kot razlog so trije navedli, da sicer imajo naslednika, ampak se bo po končanem šolanju zaposlil. Anketiranec na eni kmetiji meni, da je bilo vložnega preveč dela in denarja za malo povratnih sredstev in se jim kmetovanje zato ne izplača več. Gospodar kmetije, ki prebiva sam na kmetiji, pa naslednika nima.

Da nameravajo kmetovati v enakem obsegu kot do sedaj, so dogovorili štirje gospodarji. Trije gospodarji želijo kmetijo modernizirati in povečati pridelovanje. Dodatno dopolnilno dejavnost želijo vključiti štiri kmetije, kar je vsodbudna novica za razvoj Krajinskega parka, kljub slabemu mnenju o ustanovitvi. Največ kmetov je kot dopolnilno dejavnost podalo možnost prodajanja izdelkov pod blagovno znamko, ki vključuje Radensko polje. Menijo namreč, da povpraševanje, ki vključuje blagovno znamko, raste. Prav tako si več kmetij želi razvijati v smeri turistične kmetije in s tem možnost nudenja prenočišč.

4.6 PRIPRAVLJENOST KMETOV, DA BI SE IZOBRAŽEVALI

Zanimalo nas je tudi, ali bi se kmetje udeležili izobraževanj, če bi se slednje organiziralo. Dobili smo zanimive odgovore, ki jih prikazujemo v sliki 13.

Slika 13: Pripravljenost kmetov, da bi se izobraževali o izbranih temah, Radensko polje 2016

Večina kmetov se izobraževanju ne bi udeležila. Največ, kar 64 % kmetov bi se udeležilo izobraževanja o trženju pridelkov. Menimo, da je interes za tovrstno izobraževanje posledica majhnega dohodka kmetov, ki se preživljajo s kmetijstvom in želje po večji odprodaji pridelkov.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Zavarovano območje predstavlja eno od oblik varstva naravnih vrednot, varstva in ohranjanja biotske raznovrstnosti, varstva kulturne pokrajine ter ohranjanja habitatnih tipov. Čeprav obsega le 15 kvadratnih kilometrov, se uvršča v več naravovarstvenih kategorij. Tu so prisotne številne naravne vrednote, območje je zaradi zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst ter značilnih habitatnih tipov uvrščeno v posebno varstveno območje Nature 2000.

Pri anketiranju smo se soočili z nesodelovanjem kmetov. V večini je šlo za nezadovoljstvo z vodenjem parka in sprejetimi ukrepi. Kmetje so jasno podali mnenje, da so razočarani nad tem, da ni upravljavca, kljub temu, da občina za to namenja denarna sredstva.

Naša raziskava je pokazala, da stališče kmetov do krajinskega parka ni spodbudno. Kar 92 % vprašanih meni, da krajinski park prinaša omejitve in omejevanje razvoja kmetijstva na tem območju. Razlog je verjetno v tem, da je bilo v anketah, ki jih je izvedla začasna uprava parka leta 2008, po kateri je bilo 94 % anketirancev za ustanovitev parka, vključeno večje število ljudi, ki živijo zunaj krajinskega parka, in so preglasovali prebivalce znotraj parka. Tega leta je anketa tudi pokazala, da je ljudem pojem krajinskega parka razmeroma nejasen. Če imajo ljudje občutek, da ne morejo odločati o vprašanih, za katera menijo, da se jih tičejo, lahko to močno prispeva k odporu in nastanku navzkrižij (Polič in sod., 1991). Menimo, da se je zgodilo ravno to.

Tudi tedaj domačini niso bili prepričani o tem, kakšne posledice jim prinaša razglasitev krajinskega parka. Domnevali so, da bo prišlo do omejitev, vendar niso vedeli, do kakšne meje. Odgovori domačinov, ki so imeli kmetijske površine znotraj parka, so se precej razlikovali od tistih, ki se s kmetovanjem niso ukvarjali. Slednji so bili mnenja, da se bo povečalo zanimanje za območje, da se bo razvijal turizem in izletništvo. Žal temu danes ni tako.

Naloge koordinatorja procesa je seznaniti ljudi s posledicami in prednostmi življenja v parku, osveščanje ljudi, ponujanje informacij,... Do današnjega dne koordinatorja ni in ustanovitev krajinskega parka je v očeh kmetov zgrešila svoj namen.

Radensko polje je po našem mnenju prepuščeno volji in ozaveščenosti lastnikov. Stanje na terenu kaže, da lastniki spreminjajo teren, čeprav je prepovedano izvajanje hidroloških, geomorfoloških in ekoloških razmer vodotokov in drugih mokrišč in uvajanje novih hidromelioracij in zahtevnih agromelioracij. Še vedno se izvaja intenzivno kmetovanje z gnojenjem in košnja vsepoprek. Če kmetov in drugih občanov ne bomo pravočasno

obvestili o nujnosti zaščite naravnih bogastev, če kmetom ne bomo nudili pravičnih denarnih nadomestil, bo vse, kar imamo zdaj, lep spomin na to, kar smo imeli, a nismo znali zaščititi. Velik korak k izboljšanju stanja je nova, sodobna centralna čistilna naprava v Grosupljem, ki bo preprečevala izlivanje onesnaženih voda v Radensko polje in naprej v izvir Krke.

5.2 SKLEP

Več pozornosti je potrebno nameniti vnovičnemu informiranju prebivalcev, da bi se lahko izboljšalo mnenje prebivalcev do Krajinskega parka. Upanje za to nam daje boljša izobrazba naslednikov gospodarjev, ki se lažje prilagajajo sodobnim gospodarskim in okoljevarstvenim zahtevam.

Radensko polje ponuja možnost razvoja tako turizma, turističnih kmetij, prenočišč, ... Žal pa se zaradi slabega mnenja kmetje ne poslužujejo dopolnilnih dejavnosti v takšni meri, kot bi bilo mogoče v drugačnih okoliščinah (več denarne pomoči, promocija,...). Spodbudno je, da se ima vse več kmetij v prihodnosti namen vključiti v dopolnilno dejavnost, predvsem prodajo izdelkov, ki vključujejo blagovno znamko Radensko polje. Način pridelovanja bi se s povpraševanjem po ekološki pridelavi lahko spremenil in tako bi se več kmetov odločilo za naravi prijaznejše kmetovanje.

6 POVZETEK

Območja, ki so vse bolj dragocena, nas zavezujejo k ohranjanju in varovanju. Človek ima pomembno vlogo pri načrtovanju in ustanovitvi parka. Pomembno je, da se že takoj na začetku načrtovanja in ustanavljanja parka vključi lokalno prebivalstvo. Pomembna je tudi komunikacija s predstavniki krajevnih skupnosti, lastniki zemljišč, kmeti in društvi.

Sodeč po anketah iz leta 1991, ko so prebivalci spoznali usmeritve, prednosti in slabosti krajinskega parka, so bili nad idejo navdušeni. Zavedali so se, da bodo obstajale določene omejitve in režimi, ki bodo potrebni za ohranitev območja, pa vendar se jih je velika večina vprašanih (82 %) strinjala z ustanovitvijo krajinskega parka, do leta 2008 pa se je delež vprašanih oseb povečal na 94 %. Spoznali so, da jim bo krajinski park nudil tudi določene razvojne možnosti.

Žal pa se je stališče kmetov do krajinskega parka po razglasitvi spremenil, kar je pokazalo naše anketeranje na tem območju. 92 % vprašanih meni, da krajinski park prinaša omejitve in omejevanje razvoja kmetijstva na tem območju.

Krajinski park nudi razvojne možnosti dejavnostim, kot so: turizem, rekreacija, izobraževanje, raziskovanje in kultura, ki ne vplivajo negativno na okolje. Skozi projekte bi bilo potrebno predstaviti pomen varstva narave mlajšim generacijam (vrtci, šole), ki bi se naučili, kako zelo pomembno je ohranjanje narave. Prav tako bi bilo potrebno v projekte vključevati starejše generacije, ki bi svoje znanje o običajih in obrti prenašale na mlajše.

Krajinski park Radensko polje je na žalost premalo znan. Več bi bilo potrebno narediti za promocijo blagovne znamke, v okviru katere bi se promoviralo območje. Predvidevali smo, da se bodo kmetom odprle nove možnosti za zaslužek. Našo predpostavko lahko le deloma potrdimo. Kmetje si želijo prodajati pridelke pod blagovno znamko, ki bi vključevala Radensko polje in bi se udeležili izobraževanj o trženju pridelkov, kar bi jim pomagalo pri zaslužku. Vendar dokler koordinatorja ni, in ni pomoči, se bo vse več kmetij odločilo za opustitev kmetovanja.

7 VIRI

ARSO - Agencija Republike Slovenija za okolje. Zavarovana območja.

<http://www.arso.gov.si/narava/zavarovana%20obmo%20C4%8Dja/> (30.5.2016).

Brezec A. 2015. Je to skrb za krajinski park.

<http://www.drevored.si/na-prezi/komentar/je-to-skrb-za-krajinski-park/> (21.5.2016).

Konvencija o biološki raznovrstnosti. 1996. Ur. l. RS, št. 7/96

Konvencija o dostopu do okoljskih informacij, udeležbi javnosti pri okoljskem odločanju in dostopu do pravice pri okoljskih zadevah - Aarhuska konvencija. 2004. Ur. l. RS, št. 62/04

Konvencija o močvirjih - Ramsarska konvencija. 1992. Ur. l. RS, št. 15/92

Konvencija o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov - Bernska konvencija. 1999. Ur. l. RS, št. 17/99

Konvencija o varstvu selitvenih vrst prosto živečih živali - Bonnska konvencija. 1998. Ur. l. RS, št. 18/98

Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine. 1992. Ur. l. RS, št. 15/92

Mikuš T., Pintarič M. 2009. Izhodišča za pripravo osnutka načrta upravljanja bodočega Krajinskega parka Radensko polje. Grosuplje: 35 str.

Ministrstvo za okolje in prostor. 2008.

http://www.parki.mop.gov.si/radensko_polje/karta_kprp_vlada.jpg

Odlok o razglasitvi pomembnejših objektov podzemeljske geomorfološke dediščine v Občini Grosuplje za naravne spomenike. 1996. Ur. l. RS, št. 34/96

Oražen A. M., Perko D., Kladnik D. 1995. Krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana, DZS. 229 str.

Pintar L. 1991. Radensko polje. Proteus, 54, 1: 25-29

Poboljšaj K., Kotarac M., Leskovar I., Lešnik A., Rebeušek F., Šalamun A., Grobelnik V., Jakopič M. 2002. Inventarizacija flore in favne na Radenskem polju. 2000. Miklavž na Dravskem polju, Center za kartografijo favne in flore: 50 ctr.
<http://www.radenskopolje.si/images/PDF/porocilo.pdf> (7.6.2016).

Polič M., Mencin Čepлак M., Marušič J., Bartol B. 1991. Stališča prebivalcev občine Grosuplje do nekaterih vidikov njenega razvoja. Grosuplje, Občina Grosuplje: 47 str.

Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. 2004. Ur. l. RS, št. 111/04

Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. 2002. Ur. l. RS, št 82/02

Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2014-2020. 2014.
<http://www.program-podezelja.si/sl/prp-2014-2020/kaj-je-program-razvoja-podezelja-2014-2020> (22.5.2016)

Radensko polje.2015.
<http://www.radenskopolje.si> (21.5.2016).

Resolucija o nacionalnem program varstva okolja 2005-2012. 2006. Ur. l. RS, št. 2/06

Sporazum o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic. 2003. Ur. l. RS, št. 16/03

SURS. Statistični urad Republike Slovenije. 2016. Baza statističnih podatkov.
http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp#05 (7.6.2016)

Strokovne podlage za zavarovanje Radenskega polja. 2008. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Območna enota Ljubljana: 16 ctr.

Uredba o ekološko pomembnih območjih. 2004. Ur. l. RS, št. 48/04

Uredba o habitatnih tipih. 2003. Ur. l. RS, št. 112/03

Uredba o Krajinskem parku Radensko polje. 2011. Ur. l. RS št. 104/11

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000).2004. Ur. l. RS, št. 49/04

Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju. 1995. Ur. l. RS, št. 16/95

Uredba o zavarovanih prostoživečih rastlinskih vrstah. 2004. Ur. l. RS, št. 46/04

Uredba o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah. 2004. Ur. l. RS, št. 46/04

Uredba o zvrsteh naravnih vrednot. 2002. Ur. l. RS, št. 52/02

Zakon o ohranjanju narave. 2004. Ur. l. RS št. 96/04

Zakon o varstvu podzemnih jam. 2004. Ur. l. RS, št. 2/04

Žgavec D. 2012. Prispevek ukrepov kmetijske politike k ohranjanju travnišč (primer
Krajinskega Parka Radensko polje). Mag. Delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta: 99 str.

ZAHVALA

Mentorju prof. dr. Andreju UDOVČ se kot prvo zahvaljujem, da me je sprejel pod svoje mentorstvo in me spretno vodil v pravo smer in mi pomagal od samega začetka.

Zahvaljujem se tudi profesorici prof.dr. Majda Černič Istenič za strokovne nasvete in koristne pripombe.

Zahvala tudi vsem kmetom Radenskega polja, ki so si vzeli čas za anketo in mi pomagali pri pridobitvi podatkov.

Posebna zahvala gre partnerju Jerneju za vse vzpodbudne besede v času nastajanja diplomske naloge. Hvala mami, očetu in sestri Nataši, da ste verjeli v mene. Stanka in Katarina hvala za vajino pomoč.

Iskrena hvala seveda tudi vsem neimenovanim, ki ste mi kakor koli pomagali pri nastajanju naloge.

PRILOGA A

ANKETA

SPLOŠNI PODATKI:

IME IN PRIIMEK GOSPODARJA _____

NASELJE _____

ŠTEVILKA _____

1) PODATKI O DRUŽINSKIH ČLANIH (Glej legendo na spodaj!)

IME	A Starost (let)	B Položaj v družini	C Izobrazba	D Kje dela	E Koliko dela na kmetiji	F Koliko dela v dopolnilni dejavnosti	G Ali ima željo prevzeti kmetijo

Legenda

B- položaj v družini:

- 1 – gospodar (ica)
- 2 – zakonec gospodarja
- 3 – naslednik (ica)
- 4 – zakonec naslednika (ice)
- 5 – vzdrževan član družine
- 6 – član družine s samostojnimi dohodki (služba, obrt, pokojnina)

C – izobrazba:

- 1 – osnovna šola
- 2 – poklicna kmetijska šola
- 3 – druga poklicna šola
- 4 – srednja kmetijska šola
- 5 – druga srednja šola
- 6 – višja, visokošolska ali univerzitetna kmet. šola
- 7 – druga višja, visokošolska ali univerzitetna šola
- 8 – nesposoben za delo (stari, invalidi, otroci)
- 9 – išče zaposlitev

D – kje dela:

- 1 – samo na kmetiji
- 2 – na kmetiji in v gospodarstvu
- 3 – samo v gospodarstvu
- 4 – zaposlen in dela na kmetiji
- 5 – upokojenec in dela na kmetiji
- 6 – samo zaposlen
- 7 – na šolanju

E – koliko dela na kmetiji:

- 1 – samo na kmetiji
- 2 – vsak dan po službi
- 3 – Občasno (pomoč pri večjih delih)

F – koliko dela v dopolnilnih dejavnosti:

- polne delovne dni na leto

G – ali ima željo prevzeti kmetijo:

- 1 – da
- 2 – ne

2) POVRŠINA ZEMLJIŠČ IN NJIHOVA RABA ZNOTRAJ MEJA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE - 1. in 2. VARSTVENO OBMOČJE (v ha zaokroženo na eno decimalno)?

- a) Njive in vrtovi _____
- b) Sadovnjaki _____
- c) Vinogradi _____
- d) Večkosni travniki _____
- e) Intenzivni pašniki _____
- f) Pašniki _____
- g) Gozd _____

3) POVRŠINA ZEMLJIŠČ IN NJIHOVA RABA ZNOTRAJ MEJA KPRP -3. VARSTVENO OBMOČJE (v ha zaokroženo na eno decimalno)?

- a) Njive in vrtovi _____
- b) Sadovnjaki _____
- c) Vinogradi _____
- d) Večkosni travniki _____
- e) Intenzivni pašniki _____
- f) Pašniki _____
- g) Gozd _____

4) POVRŠINA ZEMLJIŠČ IN NJIHOVA RABA ZUNAJ MEJA KPRP (v ha zaokroženo na eno decimalno)?

- a) Njive in vrtovi _____
- b) Sadovnjaki _____
- c) Vinogradi _____
- d) Večkosni travniki _____
- e) Intenzivni pašniki _____
- f) Pašniki _____
- g) Gozd _____

5) ALI JE KAJ VAŠIH KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ NEOBDELANIH?

Če da, koliko _____ (v ha na 1 decimalno)

6) ZAKAJ JE NEKAJ KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ NEOBDELANIH?

- a) Vsa zemljišča obdelujejo
- b) Neobdelane površine niso primerne za strojno obdelavo
- c) Neobdelane površine so preveč oddaljene od kmetije
- d) Del kmetijskih zemljišč ne obdelujejo zaradi škode, ki jo povzročajo poplave
- e) Zaradi starosti in bolezni gospodarja obdelujejo le boljša zemljišča
- f) Drugo: _____

7) OCENITE V ODSOTOKIH, KOLIKO OD SKUPNO PROIZVEDENIH TRŽNIH KMETIJSKIH PRIDELKOV (SKUPAJ 100%):

- a) Prodate na domu _____%
- b) Prodate preko kmetijske zadruge _____%
- c) Prodate preko ostalih odkupovalcev _____%
- d) Porabite v lastnem gospodinjstvu _____%

8) KAKŠNA JE STRUKTURA DOHODKA VAŠEGA GOSPODARJA?

- a) Več kot 75 % dohodka je iz kmetijstva
- b) Približno 50 % dohodka je iz kmetijstva
- c) 50–75 % dohodka je iz zaposlitve zunaj kmetije
- d) Več kot 75 % dohodka je iz zaposlitve zunaj kmetije

9) VRSTA GNOJIL, KI JIH UPORABLJATE NA KMETIJI?

- a) Brez gnojenja
- b) Hlevski gnoj
- c) Gnojevka
- d) Mineralna gnojila

10) ALI OPAŽATE SPREMEMBE RABE NA NA POVRŠINAH KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE V ZADNJIH 10 LETIH IN V KOLIKŠNI MERI (v ha):

- a) Zaraščanje _____
- b) Posek gozda _____
- c) Zatravljanje njiv _____
- d) Preoravanje travnikov _____

11) KAJ MENITE O USTANOVITVI KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE?

- a) Ustanovitev parka bo imela pozitiven vpliv na bodočnost kmetije zaradi odpiranja novih možnosti za razvoj
- b) Ustanovitev parka pomeni omejevanje razvoja kmetijstva

12) MENITE, DA JE BILO PRI RAZGLASITVI KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE ZA IN PROTI PREGLASOVNAJE NA STRANI TISTI, KI SO “ZUNAJ” MOČNEJŠE OD TISTI, KI SO “ZNOTRAJ” PARKA?

- a) Se popolnoma strinjam
- b) Se deloma strinjam
- c) Se ne strinjam

ZAKAJ?

13) ALI STE SEZNANJENI Z NARAVOVARSTVENIMI RAZLOGI ZA USTANOVITEV KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE?

- a) Da
- b) Ne

14) NA KAKŠEN NAČIN STE SE SEZNANILI Z RAZLOGI ZA USTANOVITEV KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE:

- a) Preko dejavnosti, ki jo je izvajala uprava parka
- b) Preko internet
- c) Preko lokalnega časopisa
- d) Preko sosedov, znancev
- e) Drugo _____

15) KAJ VESTE O KRAJINSKEM PARKU?

16) KAJ VESTE O NATURI 2000?

17) KAKŠNE SO PO VAŠEM MNENJU PREDNOSTI IN PRILOŽNOSTI V KRAJINSKEM PARKU?

18) KAKŠNE SO PO VAŠEM MNENJU SLABOSTI IN NEVARNOSTI V KRAJINSKEM PARKU?

19) NA KATEREM PODROČJU BI SE BILO POTREBNO RAZVIJATI V KRAJINSKEM PARKU RADENSKO POLJE (možno več odgovorov) :

- a) Poljedelstva, živinoreje,...
- b) Obrt, trgovina
- c) Rekreacija
- d) Gostilniška ponudba, kmečki turizem, prenočišča
- e) Ribogojništvo, ribolov

- f) Kultura in kulturne prireditve
- g) Izobraževanje

20) KAJ MENITE O PREDPISANIH REŽIMIH GLEDE UPORABE GNOJIL, FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV, NAČINA IN ČASA KOŠNJE, KI VELJAJO V USTANOVLJENEMU KRAJINSKEM PARKU RADENSKO POLJE? (neustrezna raba FFS; košnja max 1-2/letno; neustrezno urejanje kmetijskih zemljišč, ...)

- a) To pomeni dodatno omejevanje za razvoj kmetijstva na tem območju
- b) Območja ne predstavljajo dodatnega omejevanja za razvoj kmetijstva
- c) Drugo _____

21) VAM JE POZNAN IZRAZ “EKSTENZIVNO KMETIJSTVO” (vloženo delo in dobiček sta majhna) NAČIN, KI JE PRIPOROČLJIV NA OBMOČJU KRAJINSKGA PARKA?

- a) Da
- b) Ne

22) ALI SE RAJE POSLUŽUJETE INTENZIVNEGA KMETIJSTVA (vloženo delo in dobiček sta velika)?

- a) Da, intenzivno kmetijstvo
- b) Ne, ekstenzivno kmetijstvo

23) KAKŠNE NAČRTE IMATE IMATE GLEDE NADALJNEGA KMETOVANJA?

- a) Opustitev kmetovanja
- b) Nameravamo kmetovati v enakem obsegu kot do sedaj
- c) Kmetijo želimo modernizirati in povečati pridelovanje
- d) Nameravamo vključiti dopolnilno dejavnost

24) OPUSTITEV-RAZLOG? (odgovorite v primeru opustitve)

- a) Naslednika nimamo
- b) Naslednika imamo, ampak se bo po končanem šolanju verjetno zaposlil
- c) Zdravstveni razlogi (nezmožnost za delo)
- d) Veliko vložene delo in denarja za malo povratnih srectev
- e) Kmetijo bomo prodali
- f) Drugo _____

25) DOPOLNILNO DEJAVNOSTI-KAKŠNE? (odgovorite v primeru, da nameravate vključiti dopolnilno dejavnost)

- a) Prodajanje izdelkov pod blagovno znamko, ki vključuje Radensko polje
- b) Turistična kmetija

- c) Prenosišča
- d) Ekološko kmetovanje
- e) Ježa konj
- f) Izobraževanja
- g) Predelava lesa
- h) Domača obrt
- i) Nabiranje zdravilnih zelišč
- j) Storitve drugim kmetom
- k) Drugo _____

26) ČE BI IMELI MOŽNOST - BI SE UDELEŽILI IZOBRAŽEVANJ? (obkroži)

a) Splošno kmetijstvo	DA	NE
b) Varovanje okolja	DA	NE
c) Kmetovanje v zavarovanem območju	DA	NE
d) Ekološko kmetovanje	DA	NE
e) Trženje pridelkov	DA	NE

HVALA ZA SODELOVANJE